

ШТА ЈЕ ПОЛУИНТЕЛЕКТУАЛАЦ

Узимајући га у његовом најпотпунијем и најизразитијем виду полуинтелектуалац је човек који је уредно, па можда, чак, и с врло добрим успехом свршио школу, али у погледу културног образовања и моралног васпитања није стекао скоро ништа. Било због његове урођене неспособности или због мана школског система, није добио подстрека за духовно саморазвијање. Он уопште духовне вредности не разуме и не цени. Све цени према томе, колико шта доприноси успеху у животу, а успех узима у „чаршијском“ смислу, дакле сасвим материјалистички. С осталим духовним вредностима одбацује и моралну дисциплину, али не сасвим, јер прекршаји те дисциплине повлаче кривичну одговорност.

Ипак и у моралном, као и у културном погледу, он је у основи остао примитивац. Неомекшан културом, а са олабављеном моралном кочницом има сирове снаге напретек. Школска диплома, као улазница у круг интелигенције, дала му је претерано високо мишљење о себи самом.

У друштвеној утакмици тај дипломирани примитивац, бори се без скрупула, а са пуним уверењем да тражи само своје право које му је школа признала. Он потискује супарнике немилосрдно као да нису жива бића него материјалне препоне. Он је добар „лакташ“ – израз који је продро у употребу једновремено с појавом полуинтелектуалаца. Предпоставимо да се у њему пробудила политичка амбиција и да је успео постати министар. Тај положај је успео могао је да уграби само кроз силно гурање и стрмоглаву јагму и за то ће сматрати да је то сада нешто „његово“. Из те своје тековине или боље рећи плена, гледаће да извуче што више личног ћара. Биће „корупционаш“, али неће бити сасвим свестан тога факта, толико ће му то изгледати природно и на свом месту.

Један полуинтелектуалац, када је чуо да се говори о његовој оставци, рекао је: „Ко је луд да се одваја од пуног чанка?!“ Њему је изгледало непојмљиво да се човек не користи министарским положајем, као што би било непојмљиво да човек крај пуног чанка остане гладан.

Политичка амбиција једног полуинтелектуалца заправо и није политичка. Она се састоји само у томе, да се човек кроз политику обогати и на високим положајима прогоспудује. Он не зна ни за какве више и општије циљеве. Тек кад полуинтелектуалац избије на врхунац политичког успеха, види се како је он морално закржљао.

Поред полуинтелектуалца који је успео, постоји и полуинтелектуалац који није успео. Већ прави интелектуалац незапослен или запослен, готов је опозиционар. Полуинтелектуалац у таквом положају тим је опаснији, што не зна ни за какве моралне обзире, који би његово огорчење ублажили.

То није било случајно да су многи озлојеђени полуинтелектуалци отишли у комунисте. Полуинтелектуалац је болесна друштвена појава, која је обелоданила две ствари:

1. Да је културни образац потребна допуна националног и политичког образаца, што се нарочито осећа онда када утицај та два образаца престане да слаби;
2. Да школа која се ограничава на давање знања, без упоредног васпитања карактера, није у стању да спречи појаву таквог друштвеног типа као што је полуинтелектуалац.

Слободан Јовановић (1869 – 1958)